

de GIDS ZAKGELD- PROJECT

EEN VUIST TEGEN TOEKOMSTIGE FINANCIËLE
PROBLEMEN VOOR KINDEREN VAN NU

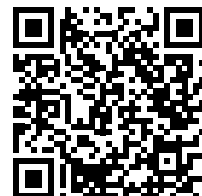
Carinda Jansen, Janneke Lakerveld, Bibi Ansari

Sam&
voor alle kinderen

Rabo Foundation

**HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES**

SCAN QR-CODE VOOR ONLINE
ONDERSTEUNINGSMATERIAAL

Colofon

© 2023 HAN University of Applied Sciences, Werkplaats Sociaal Domein Arnhem en Nijmegen.

Tweede druk

han.nl/zakgeldproject

carinda.jansen@han.nl

Illustraties: Carinda Jansen

(de meeste foto's in deze Gids zijn gemaakt tijdens bijeenkomsten van het ZakgeldProject)

Opmaak: muiswerk-vormgeving.nl

Het ZakgeldProject is financieel mogelijk gemaakt door Samen voor alle kinderen (een samenwerkingsverband van Leergeld Nederland, Jeugdfonds Sport & Cultuur, Stichting Jarige Job en Nationaal Fonds Kinderhulp), De RaboFoundation, Werkplaats Sociaal Domein Arnhem en Nijmegen en Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Met veel dank aan alle ouders, kinderen en coaches voor alles wat we mochten leren in dit mooie project.

Sam&
voor alle kinderen

 Rabo Foundation

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

 Werkplaats Sociaal Domein
Arnhem en Nijmegen

Inhoud

VOORWOORD	5
FASE 1 VOORBEREIDEN	12
1. Zorg voor draagvlak en een plan in de regio	13
1.1 Betrek mensen met ervaringskennis bij de voorbereiding	13
1.2 Zorg voor draagvlak	13
1.3 Zorg voor een plan	15
1.4 Zorg voor geld en faciliteiten	15
1.5 Waar vind je geld?	19
1.6 Stel een projectteam samen: ervaringscoaches, sociaal werkers en jongerenwerkers	20
1.7 Deskundigheidsbevordering	22
2. Ga aan de slag met de concrete voorbereiding	24
2.1 Het wie, wat, waar, waarom, wanneer en hoe van de bijeenkomsten	24
2.2 Aansluiten bij ouders en kinderen	26
2.3 Waar en hoe vind je de ouders?	27
2.4 Vinden en binden	29
3. Geef ruimte aan ervaring, ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid	31
3.1 Gedeelde ervaringen	31
3.2 Van ervaring naar ervaringskennis	32
3.3 Ervaringsdeskundigheid	32
3.4 De rol van de ervaringscoach	33
3.5 De rol van de ouders	35

FASE 2 UITVOEREN	36
4. Maak samen een aantrekkelijk programma	37
4.1 Vaste onderdelen van de bijeenkomsten voor ouders	37
4.2 Het programma voor ouders	39
4.3 Het programma voor de kinderen	41
4.4 Zakgeld is leergeld	44
4.5 Tips uit de praktijk	46
5. Ondersteun de groep	49
5.1 Leren in een groep	49
5.2 Rol en taken van de coaches	51
FASE 3 DOORGAAN	54
6. Laat het ZakgeldProject groeien	55
6.1 Versterken	55
6.2 Evalueren	57
6.3 Afronden en vervolgen	58

Voorwoord

Door Vanessa Lekantonpessy en Adrine Arakelyan (Ervaringscoaches Bindkracht10)

Wij zijn sinds 2019 betrokken bij het Zakgeldproject. Eerst als deelnemer, nu als ervaringscoach. Veel verhalen van ouders in het project komen overeen. Ook met onze eigen verhalen. Het blijft bijzonder hoe mensen bepaalde gewoontes van hun ouders overnemen. Of juist de gewoontes van vroeger niet willen overnemen. Dat ze deze patronen juist doorbreken. We zien dat mensen ons als ervaringscoaches in vertrouwen nemen. Dat de ouders loskomen. Ze durven open te zijn over hun verhalen en situaties waar ze in leven. Ook als mensen emotioneel worden of zich schamen voelen ze zich toch vertrouwd genoeg. Ze weten nu dat ze er niet alleen in staan. Dat er juist over gepraat mag worden.

Juist als ouders vroeger zelf geen zakgeld kregen, is het belangrijk dat kinderen dit leergeld wel krijgen. Zakgeld is vergelijkbaar met loon. Zo leren kinderen nu al: Zoveel geld heb ik. Zo kunnen ze oefenen met sparen en uitgeven en leren ze omgaan met geld.

*“De keren dat ik zelf zakgeld kreeg, vond ik het vooral fijn dat ik dan ook een broodje uit de kantine kon halen. Of dat ik na schooltijd net als andere kinderen ook chips kon halen. Of dat we samen met vrienden een keer een blikje 3es cola konden halen. Want heel vaak moest ik een nee verkopen, met een smoes naar mijn vrienden toe. Want dat zakgeld was er gewoonweg niet altijd. Ik spaarde een deel van het weinige geld dat ik kreeg. Voor mijn eerste echte levi's broek. Apetrots en ja die broek droeg ik bijna elke dag.” **Vanessa***

*“Ik denk dat ik als ervaringscoach zelf ook nog steeds leer. Bijvoorbeeld nee-zeggen, communiceren. Ik had vanaf mijn 13e werk. Tot ik een paar jaar geleden thuis kwam te zitten door een rotsituatie. Ik telde mezelf niet meer mee als mens. Er waren na een paar jaar zoveel woorden in het Nederlands die ik niet meer gebruikte. Terwijl ik leidinggevende was geweest in een kledingwinkel! Door mee te doen met het zakgeldproject en daarna als ervaringscoach groepen ouders te begeleiden, ben ik opgebloeid.” **Adrine***

Door Mark Lauriks (Wethouder Bestaanszekerheid Gemeente Arnhem)

Zakgeld was mijn eerste ervaring met geld. Met een vader die ambtenaar was en een moeder die werkte in de zorg waren mijn ouders niet rijk, maar ook zeker niet arm. Ik kreeg een bescheiden bedrag waarmee ik leerde sparen voor iets dat ik graag wilde. Een broek bijvoorbeeld. Of vaker nog: een boek. Want ik hield van lezen en een boek had ik sneller bij elkaar gespaard dan een broek.

Maar als ik nu denk aan zakgeld, denk ik vooral aan de kinderen voor wie zakgeld niet vanzelfsprekend is. Kinderen die opgroeien in een gezin waar geld een vervelend onderwerp is. Waar ouders niet de rust en de ruimte hebben om na te denken over zakgeld omdat ze iedere euro nodig hebben om rond te komen. Of waar kinderen zelfs - veel te jong - een soort medekostwinner worden. Voor deze kinderen staat geld niet voor de keuze tussen een boek of een broek. Voor hen is geld, of vooral het gebrek daaraan, iets dat stress oplevert. Ieder kind gun ik het om stap voor stap te leren omgaan met geld. Om bij de kassa te staan en te tellen of je net genoeg geld hebt voor een spel dat je heel graag wil hebben. En dat je zuinig en verstandig leert omgaan met je uitgaven. Niet omdat je ouders het niet breed hebben, maar omdat je leert dat geld uitgeven ook keuzes maken is. Wel iets extra's lekkers in de kantine, of juist wat langer sparen voor... dat boek.

Je hebt geld nodig om ermee te leren omgaan. Het Zakgeldproject is daar een mooi voorbeeld van. Ik wens alle deelnemers veel succes!

LEES DIT EERST, OOK ALS JE DAT ANDERS NOOIT DOET

Hallo beste lezer,

Voor het doorbreken van armoede zijn grote veranderingen nodig. Met het ZakgeldProject dragen we een steentje bij. Zoals een van de coaches zei:

We willen een vuist te maken tegen toekomstige financiële problemen voor kinderen van nu.

In gezinnen waar langdurig geldproblemen zijn, merken de kinderen vaak dat er iets aan de hand is. Ze hebben bijvoorbeeld niet zoveel geld als andere gezinnen of ze merken dat hun ouders zorgen hebben. Deze ouders willen, net als andere ouders, dat hun kinderen later genoeg geld verdienen en goed met hun geld omgaan.

Goed met geld omgaan leer je al op jonge leeftijd. Kinderen leren daarbij veel van hun ouders en het voorbeeld dat zij geven. Maar nu komt de grote vraag: 'hoe leren kinderen met geld omgaan als er thuis weinig geld is?'

En de volgende vraag is: hoe kunnen en willen ouders daarbij geholpen worden? Het ZakgeldProject is een manier om ouders en kinderen te ondersteunen. Er hebben al veel ouders en kinderen aan het project meegedaan. En het heeft ouders echt geholpen. Ouders leerden anders met zakgeld om te gaan en de kinderen voelden zich trots om iets te doen wat niemand deed. En niet onbelangrijk: de gesprekken bij deze gezinnen gingen tijdens het project over de leuke kant van geld, over dromen en denken in mogelijkheden.

We willen dat het ZakgeldProject op heel veel plaatsen wordt aangeboden. Zodat zoveel mogelijk gezinnen er iets aan hebben. Daarom schreven we deze Gids. Zodat iedereen kan leren van de ervaringen van ouders, kinderen, sociaal werkers, ervaringsdeskundigen en onderzoekers. Deze Gids helpt sociaal werkers, ervaringscoaches en ouders die samen een ZakgeldProject willen starten.

Waarom moeten kinderen leren omgaan met geld?

Alle kinderen moeten leren met geld om te gaan. Dat geldt voor kinderen uit gezinnen met veel en weinig geld. Dat helpt om financieel risicogedrag te voorkomen. Geld uitgeven terwijl je het niet hebt, bijvoorbeeld. Of geld uitlenen en het niet terugvragen. Financieel risicogedrag kan leiden tot financiële problemen. Jongerenwerkers van welzijnsorganisatie Bindkracht10 zien veel voorbeelden van financiële problemen bij jongeren.

Wij hadden een groep met dertig jongeren. Zij hadden samen bijna een miljoen euro schuld. (beleidsmedewerker bindkracht10)

Geldzorgen kunnen lastige gevolgen hebben. Het kan leiden tot stress, lichamelijke problemen of leerproblemen. Financieel fit zijn, zorgt in ieder geval voor meer rust.

Wat willen we bereiken met het ZakgeldProject?

- Bijdragen aan het doorbreken van generatiearmoede;
- Vergroten van 'weten, kunnen en doen' van ouders en kinderen én coaches;
- Vergroten van het netwerk van ouders;
- Positieve gesprekken over het omgaan met geld.

Hoe willen we dat bereiken?

- 26 weken zakgeld voor alle deelnemende kinderen van 6-12 jaar.
Het zakgeld past bij de leeftijd, is onvoorwaardelijk en bedoeld om te leren;
- Er zijn minstens vijf coachingsbijeenkomsten voor ouders en voor kinderen;
- Er zijn altijd twee coaches, waarvan minstens één met ervaringskennis;
- De bijeenkomsten gaan over kinderen leren omgaan met geld;
- Coaches en ouders bereiden bijeenkomsten samen voor;
- Coaches zorgen dat zij kennis hebben over armoede en dat alles goed geregeld is.

Zakgeldproject in vogelvlucht

Vorbereidingstijd	Minstens een half jaar
Looptijd	Minstens een half jaar per deelnemersgroep
Minimaal budget randvoorwaarden	€ 3000,-
Minimaal budget personele kosten	Vorbereiding: personele kosten initiatiefgroep (half jaar) Uitvoering: personele kosten sociaal werker en ervaringscoach (half jaar, zie paragraaf 1.4)
Gebied	Wijk-/buurt- of dorpsgericht
Aantal bijeenkomsten	Minimaal 5 voor de ouders. Minimaal 5 voor de kinderen, dat kan apart van de ouders maar soms ook samen.
Duur bijeenkomsten	Ongeveer 1,5 uur (online niet langer dan een uur)
Zakgeld	Voor kinderen tussen 6-12 jaar, passend bij de leeftijd volgens de richtlijnen van het Nibud.
Vergoeding	Ouders krijgen een vergoeding voor eventuele reiskosten en voor bijvoorbeeld oppas.
Aantal deelnemers	Minimaal 6 ouders, maximaal 10
Begeleiding	Oudergroep: Een coach met ervaringskennis en een sociaal werker Kindergroep: Een jongerenwerker (met stagiair)

Over deze gids

In de volgende hoofdstukken leggen we uit hoe je komt tot een ZakgeldProject, dat doen we in drie fasen (Voorbereiden, Uitvoeren en Doorgaan).

Ieder hoofdstuk is een belangrijke stap:

- 1 **Zorg voor een plan en draagvlak in de regio**
- 2 **Ga aan de slag met de concrete voorbereiding**
- 3 **Geef ruimte aan ervaring, ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid**
- 4 **Maak samen een aantrekkelijk programma**
- 5 **Ondersteun de groep**
- 6 **Laat het Zakgeldproject groeien**

Je leest in de Gids veel uitspraken van ouders en coaches, dat vinden we belangrijk; het gaat om hén. De Gids is gevuld met ervaringen uit de praktijk, in sommige hoofdstukken hebben we praktische tips bij elkaar gezet. We gebruiken in deze Gids verschillende termen. Hieronder leggen we ze uit.

Ouders	Waar we ouders schrijven, bedoelen we ook andere opvoeders en verzorgers.
Ervaringscoaches	Ouders die hun ervaringen inzetten en met een sociaal werker een groep ouders begeleiden, noemen we ervaringscoach. Zij zijn daar niet voor opgeleid.
Sociaal werkers en jongerenwerkers	Medewerkers van een welzijnsorganisatie die zich hebben gespecialiseerd in het begeleiden van ouders, kinderen of groepen.
Coaches	Voor sociaal werkers en ervaringscoaches als team gebruiken we in deze Gids het woord: coaches.
Ervaringsdeskundigen	Een ervaringsdeskundige heeft door opleiding of jarenlange ervaring geleerd hoe je je persoonlijke ervaringen kunt gebruiken om mensen of groepen te ondersteunen bij veranderingen.

Sommige woorden zijn **blauw en dik gedrukt**. Dat betekent dat er een voorbeeld beschikbaar is op onze website www.han.nl/zakgeldproject. Je vindt daar ook filmpjes, meer informatie, links en werkvormen.

FASE 1

VOORBEREIDEN

1. Zorg voor draagvlak en een plan in de regio

1.1 Betrek mensen met ervaringskennis bij de voorbereiding

Je kunt ouders informeren over het project en hen uitnodigen om deel te nemen. Dat werkt zelden. Enthousiasme ontstaat als ouders het gevoel hebben dat het project van hén is. In Nijmegen benaderden de sociaal werkers een bestaande oudergroep om mee te denken over het ZakgeldProject. De ouders die bij de voorbereiding betrokken zijn, kunnen zelf deelnemer worden en een belangrijke rol spelen bij het vinden van uiteindelijke deelnemers.

*Ik zeg tegen iedereen dat wij dit project hebben.
En omdat ik het zeg en enthousiast ben, worden andere ouders ook enthousiast. (Ervaringscoach)*

1.2 Zorg voor draagvlak

Je wil natuurlijk dat het project slaagt. Daar heb je twee dingen voor nodig: steun in de regio en een plan. Als mensen je steunen noem je dat draagvlak. Dus werk aan je draagvlak!

Je kunt een paar dingen doen:

- Sleutelfiguren in de regio benaderen en hen vragen om mee te helpen;
- Een startbijeenkomst organiseren;
- De HAN benaderen om mee te helpen.

Als je mensen gaat betrekken bij de voorbereiding zorg dan voor het volgende:

1. Geef uitleg over het ZakgeldProject en stuur vooraf de [link naar de website](#).
2. Maak duidelijk welke plannen er al gemaakt zijn en laat eventueel een tijdlijn zien.
3. Vertel waarom je bij deze persoon of organisatie aanklopt, wat heb je nodig?
4. Bespreek samen de kansen en de belemmeringen van een ZakgeldProject in de regio/stad/wijk.
5. Bespreek wat hij of zij kan doen voor dit project.
6. Tot slot: de werving van ouders begint nu al; wie kent ouders voor wie dit project misschien interessant is?

Personen of organisaties die misschien aan willen sluiten in jouw regio:

Welzijnswerk

- Welzijns-/wijk-/opbouwwerkers
- Jeugd- en jongerenwerkers
- Sportcoaches

Financiële dienstverlening, armoedebestrijding

- Schuldhulpverleners
- Vrijwilligers actief in de aanpak van armoede
- Vrijwilligers van Stichting Leergeld
- Bewindvoerders
- Medewerkers Werk&Inkomen

Onderwijs

- Leraren basisonderwijs en intern begeleiders
- Onderzoekers, docenten en studenten
- Ouders of leden van een ouderraad

Andere sleutelfiguren

- Gemeenteambtenaren
- Preventiemedewerkers van de GGD
- Voorgangers van kerken en moskeeën
- Mensen die geld beschikbaar kunnen stellen (fondsen of een bank)

1.3 Zorg voor een plan

Een plan maak je samen met anderen, liefst met ouders. Het moet passen bij jouw regio en helpt je om stapje voor stapje naar een ZakgeldProject te komen. Het is een kunst om zo te schrijven dat de meeste mensen goed begrijpen wat je bedoelt. Vraag mensen om mee te lezen. Wat schrijf je in je plan? Probeer de volgende vragen te beantwoorden voor jouw regio:

- Waarom moet dit project starten in jouw regio?
- Wie heb je nodig om te kunnen gaan starten met een ZakgeldProject?
- Wat heb je nodig om te kunnen gaan starten met een ZakgeldProject?
- Wanneer wil je dat het gaat starten?
- Waar ontmoeten ouders, kinderen en coaches elkaar?
- Hoe vind je de juiste ouders?

1.4 Zorg voor geld en faciliteiten

Een ZakgeldProject kan niet zonder ouders, kinderen en coaches, maar ook niet zonder geld. In deze paragraaf vertellen we meer over de financiële kant. Want ook voor dit project moet je het geld op orde hebben. De kosten zijn in tweeën te delen:

- 1) Geld voor randvoorwaarden als het zakgeld, vergoeding voor ouders, spelmaterialen, een uitje, een keer samen eten, koffie en koekjes. Zet daarbij niet te laag in! Organisaties willen graag bijdragen aan dit sympathieke project. Ze kunnen hiermee hun maatschappelijke betrokkenheid tonen.
- 2) Geld voor een eventuele initiatiefgroep en voor de inzet van sociaal werkers, jongerenwerkers en ervaringscoaches.

Hierna lees je wat je aan financiering nodig hebt.

Wekelijks zakgeld per kind

Laten we uitgaan van een ZakgeldProject waaraan minstens 10 kinderen tussen 6 en 12 jaar deelnemen. De kinderen krijgen een half jaar zakgeld, dat is 26 weken. Bij het Nibud kun je precies bekijken wat een passend bedrag is bij welke leeftijd.

Gemiddeld zal dat ongeveer 2 euro zijn. 10 kinderen 26 weken € 2,- per week. Nodig: € 520,-

---

Aanwezigheidsvergoeding deelnemende ouders

Stel dat er uiteindelijk 8 ouders meedoen. We willen dat zij geen kosten maken en zorgen daarom voor een tegemoetkoming voor oppas en reiskosten. In Nijmegen overlegden we wanneer de ouders dat geld wilden krijgen.

Dus: 8 ouders, maximaal 10 bijeenkomsten á €5. Nodig: ongeveer € 400,-

Personele kosten

Voor de sociaal werkers, de jongerenwerkers én de ervaringscoaches moeten uren worden gerekend voor voorbereiding, uitvoering, afstemming, evaluatie en nazorg-tijd. Ervaringscoaches worden vanzelfsprekend betaald voor het werk dat ze doen. Máár: er bestaat een kans dat er een grens zit aan de inkomsten die een ervaringscoach mag ontvangen. Zorg samen met de ervaringscoach dat je goed weet wat de mogelijkheden zijn en zoek naar passende alternatieven als betalen niet kan. In sommige regio's start een initiatiefgroep met de voorbereidingen van een project, ook de tijd die zij investeren kost geld.

Materiële en organisatorische kosten

Houd in je budget ook rekening met organisatorische uitgaven. In het schema hierna zie je waar je aan moet denken.

Wekelijks zakgeld per kind

10 kinderen   26 weken   €2,- per week   nodig: €520,-

Aanwezigheidsvergoeding deelnemende ouders

8 ouders   10 bijeenkomsten   €5,- per keer per persoon   nodig: €400,-

Personele kosten

	SOCIAAL WERKER	ERVARINGS-COACH	JONGEREN-WERKER	ERVARINGS-DESKUNDIGE
Vorbereiding project	10 uur	6 uur	6 uur	
Training	4 uur	4 uur	4 uur	8 uur
Werving	4 uur	4 uur	4 uur	
Groepsbijeenkomsten met voorbereiding en nazorg	40 uur	40 uur	20 uur	
Tussentijds overleg team, mt, klankbordgroep	10 uur	6 uur	6 uur	
Evaluatie	6 uur	4 uur	4 uur	
Intervisie / coaching		6 uur		12 uur
Projectleiderstaken, rapportage, verantwoording	6 uur		6 uur	
Minimaal aantal uren á uurtarief	80 uur	70 uur (uurtarief of vergoeding)	50 uur	20 uur

Materiële en organisatorische kosten

Werving/pr	flyers, posters	€
	eigen website	€
Bijeenkomsten	zaalhuur	€
	catering	€
	tablets voor online-bijeenkomsten	€
Activiteiten	knutselspullen	€
	spelmateriaal	€
	kantoorartikelen, prints, gekleurd papier, pennen, stickertjes, post-its, Stiften	€
	entreekosten uitjes	€

1.5 Waar vind je geld?

Fondsen

Fondsen kunnen geld beschikbaar stellen voor projecten. Er zijn talloze landelijke fondsen zoals het VSB-fonds, het Armoedefonds of het Oranjefonds. Op de websites van de grotere fondsen staat vaak een 'QuickScan', daarmee kun je snel uitzoeken of het ZakgeldProject in aanmerking komt voor financiering. Vaak staan er tips en contactgegevens. Die tips kun je ook goed benutten voor aanvragen bij kleinere, regionale fondsen. In Overbetuwe kreeg het projectteam bijvoorbeeld financiering van de diaconie en in Nijmegen van Stichting Buitenkans. Met zoekwoorden als 'fondsen projecten armoede' krijg je al duizenden hits op het internet. Het is handig om je netwerk te gebruiken op zoek naar regionale 'potjes met geld'. Op onze website vind je een voorbeeld van een [aanvraag voor financiële ondersteuning van je project](#).

Gemeentelijke subsidie

In 2017 riep de Kinderombudsman gemeenten op om bij te dragen aan de financiële toekomst van kinderen. In 2022 schreef de minister van Armoede in de 'Aanpak geldzorgen' dat er extra aandacht moet komen voor het terugdringen van kansenongelijkheid en financiële educatie (Rijksoverheid, 2022).

Bied kinderen en jongeren financiële opvoeding, bijvoorbeeld door een pilotproject rondom de verstrekking van zakgeld en het leren omgaan met een eigen budget. (kinderombudsman, 2017)

Het kan in gesprekken met de gemeente helpen om dit soort informatie nog eens te delen. In Nijmegen kennen we het initiatievenfonds. Je kunt daar een aanvraag doen voor Nijmeegse initiatieven die bijdragen aan de aanpak van armoede. Verdiep je eens in de mogelijkheden in jouw gemeente.

Bedrijven

Banken zijn voorbeelden van bedrijven die maatschappelijk verantwoord willen ondernemen. Veel banken tonen hun maatschappelijke betrokkenheid door regionale projecten te sponsoren, dat geldt ook voor

andere bedrijven. Soms in geld, soms in natura. Het is handig om te weten dat de rijksoverheid dit soort initiatieven stimuleert. Je kunt via het internet zoeken met de woorden 'sponsoring bank', dat levert al een flinke lijst op van banken die goede initiatieven steunen.

1.6 Stel een projectteam samen: ervaringscoaches, sociaal werkers en jongerenwerkers

Het projectteam

De uitvoering van het project is in handen van de ervaringscoaches, de sociaal werker en de jongerenwerker. Samen ben je het projectteam. Ieder teamlid moet goed voorbereid zijn op het project. Je moet weten wat je taak is en wat het van je vraagt. Voor de ervaringscoach, de sociaal werker en de jongerenwerker geldt dat je een groep begeleidt én meedenkt over het project en het proces.

In een vacaturetekst zou kunnen staan:

- je vindt het leuk om samen met ouders en collega's te leren over financieel opvoeden;
- je vindt het leuk om met groepen te werken en weet creatieve manieren om mensen te motiveren;
- je geeft ruimte aan wensen van deelnemers, maar houdt zicht op het doel van de bijeenkomst en het project;
- je zorgt voor de randvoorwaarden (planning, ruimte, koffie, materialen);
- je houdt zicht op voortgang en veiligheid;
- je werkt van mens-tot-mens, je deelt jouw persoonlijke ervaring zonder op de voorgrond te treden en je weet wanneer je je mond moet houden;
- je weet niet alles, maar draagt jouw kennis over waar nodig;
- je vraagt door en zorgt daarmee voor een lerende omgeving;
- je hebt oog voor de mens achter de deelnemer, helpt zo nodig bij verwijzingen naar andere hulp

Ervaringscoaches

Behalve een sociaal werker moet, let op: moet, er iemand met ervaringskennis in het projectteam zitten. Een ervaringscoach helpt gesprekken op gang te brengen over persoonlijke ervaringen. Door de aanwezigheid van een ervaringscoach die weet hoe het is in om in armoede te leven, vinden ouders het gemakkelijker om hun verhaal te delen. De ervaringscoach kan helpen om een persoonlijk verhaal te veranderen in een gezamenlijk verhaal. Iemand zei ooit: "De ervaringswerker heeft een magneetfunctie." Dat is niet het enige, er is veel te vertellen over de rol van de ervaringscoach, daarom doen we dat in hoofdstuk 3.

Sociaal werkers

Laten we ervan uitgaan dat het lokale welzijnswerk zich verbindt aan het project. Zij stellen uren beschikbaar voor een sociaal werker en een jongerenwerker, dat worden de coaches voor de ouders en voor de kinderen. Dat is niet van vandaag op morgen geregeld, omdat takenpakketten vaak al vol zitten. Je moet dus op tijd beginnen met het voorbereiden. Van beroepskrachten mag je verwachten dat zij zich snel in kunnen lezen in het project en open staan voor een samenwerking met ouders met ervaringskennis.

Ik wilde graag meedoen omdat ik kinderen trof die géén idee hebben wat iets kost. Beginnen bij kinderen, daar geloof ik in. (Sociaal werker)

De jongerenwerker

Een groep kinderen begeleiden is een vak apart. Vooral als het gaat om bijeenkomsten over lastige onderwerpen. Daarom is de jongerenwerker er speciaal om de bijeenkomsten over zakgeld, geld, sparen en geld uitgeven leuk en leerzaam te maken. De jongerenwerker kan kinderen van verschillende leeftijden enthousiast maken en creatieve dingen bedenken die met geld te maken hebben. Deze rol past niet op het bordje van de sociaal werker die de ouders begeleidt, die heeft daar de handen al aan vol.

Een supportgroep

Naast het uitvoerende projectteam, zijn er vaak meer mensen betrokkenen. Zij kunnen meehelpen aan het succes van het project. Een beleidsmedewerker van de gemeente kan bijvoorbeeld veel betekenen in het vergroten van draagvlak en netwerk. Een onderzoeker kan met studenten eventueel een

evaluatie doen. Een budgetcoach van een andere organisatie kan een workshop aanbieden. De directeur van de basisschool en de buurtsportcoach helpen met de werving. Dit soort mensen zijn nodig en meestal graag bereid om iets te doen voor het ZakgeldProject.

Een kartrekker

Een van de coaches moet de boel bij elkaar houden. Dat doe je door projectleiderstaken als overleggen organiseren, afstemmen, terugkoppelen en evalueren. Daar is extra tijd voor nodig. Bespreek in je team wie dat doet. Die keuze kan te maken hebben met professionele verantwoordelijkheden, maar ook met talenten of beschikbare tijd.

1.7 Deskundigheidsbevordering

Coaches weten en kunnen veel, maar ook zij hebben soms wat extra kennis en handvatten nodig. Het projectteam zorgt daarom voor voldoende kennis door trainingen of workshops te organiseren. Het projectteam moet houvast voelen bij de volgende onderdelen:

- Oorzaken en gevolgen van armoede en de visie daarop.
- Samenwerken met mensen met ervaringskennis.
- Groepswerk.

Niet iedere coach is bekend met de oorzaken en gevolgen van armoede. Daar moet je voor de start van het project echt kennis over hebben. Het projectteam moet ook stilstaan bij de visie op en ervaringen met armoede en financiële problemen, dat is om twee redenen belangrijk:

1) Je wordt je bewust van je eigen ideeën over armoede en je persoonlijke ervaringen die jou vormden én 2) je leert hoe dat voor je collega is. Dan sta je in de bijeenkomsten niet raar te kijken als jullie hele andere opvattingen blijken te hebben. Voor de training is het boekje 'Gids voor financieel opvoeden' (2014) van het Nibud heel behulpzaam.

Het was heel waardevol om die training te krijgen, omdat ik tot nu toe niet veel heb gedaan aan financiële opvoedondersteuning. Daar is nooit echt aandacht voor. Dus die focus en praktische informatie was nodig. (Sociaal werker)

Ook het samenwerken met mensen met ervaringskennis is niet vanzelfsprekend iets waar een sociaal werker ervaring in heeft. Het vraagt gesprek en uitwisseling om daar samen vorm aan te geven, zodat

iedereen in het projectteam goed tot zijn of haar recht komt. Ook dáár organiseerden we, onder leiding van een ervaringsdeskundige, een korte workshop voor.

Gebruik bestaande kennis

Je kunt zelf een training maken, maar vaak is de kennis over financieel opvoeden al lang ergens beschikbaar. Gebruik die kennis. De HAN geeft trainingen en workshops, maar je ook een budgetcoach en/of een ervaringsdeskundige uit het regionale netwerk vragen. Het Nibud heeft ook waardevolle trainingen, bijvoorbeeld "Ik krijg ook noooooit wat". Sommige materialen daarvan zijn geschikt voor de training voor het ZakgeldProject.

Vangnet voor specialistische vragen

De situatie van deelnemende gezinnen kan zó ingewikkeld zijn, dat tijdens het project blijkt dat er veel meer hulp nodig is. Het hoort bij de functie van sociaal werkers om dat te signaleren en te reageren. Zorg voor een vangnetje voor specialistische vragen. In Nijmegen waren de lijntjes met een budgetcoach bijvoorbeeld kort.

Tips uit de praktijk:

- Practice what you preach: Laat zien waar het project voor staat. Ga bijvoorbeeld met een ervaringsdeskundige op pad als je naar een subsidiegever gaat.
- Geef ouders een stem vanaf het begin.
- Laat de mensen die met je meedenken weten wat je met hun inbreng doet.
- Ben kritisch op de voorwaarden van een sponsor. Waak er bijvoorbeeld voor dat een sponsor in ruil voor de financiële ondersteuning foto's van deelnemers op hun website wil zetten; niet vooraf toezeggen.
- Kijk goed naar de aanvraagmomenten van een fonds. Soms verzamelen zij de aanvragen en beslissen zij een paar keer per jaar waaraan de subsidies worden uitgegeven.
- Neem contact op met de organisatie waar je geld aan zou willen vragen en breng je project alvast onder de aandacht. Je kunt ook een artikelje over je plannen laten plaatsen in de krant en daar bij de aanvraag naar verwijzen.
- Schrijf je aanvraag samen met ouders en de organisaties die zich hebben verbonden aan het ZakgeldProject, dat maakt jullie samenwerking meteen zichtbaar.
- Verzamel tijdig cash om het zakgeld contant te kunnen geven.
- Zorg in je organisatie voor een kostenplaatsnummer of code om uitgaven op te declareren.

2. Ga aan de slag met de concrete voorbereiding

2.1 Het wie, wat, waar, waarom, wanneer en hoe van de bijeenkomsten

Het projectteam moet nadenken over het wie, wat, waar, wanneer en hoe van de bijeenkomsten. Dat doe je met ouders uit de regio die die het leuk vinden om mee te denken, ze hoeven niet per se mee te gaan doen aan de groep. Misschien kun je ouders van de wachtlijst vragen voor de voorbereiding. Hierna zie je een schema waarin de komende stappen staan.

Wie gaat meedoen aan deze groep?

De ouders in Nijmegen vonden het fijn om aan een groep mee te doen met ouders die ze al kennen. De drempel werd daardoor kleiner. Je kunt evengoed het tegenovergestelde denken natuurlijk, daarom is het belangrijk om dit in de voorbereiding te bespreken.

*Als iedereen iemand kent, is dat tricky omdat je dan groepjes krijgt.
Als niemand iemand kent, is dat goed en leer je veel meer omdat je de verhalen nog niet kent. (Coach)*

Wat gaan we in de tien bijeenkomsten doen?

Je hoeft vooraf alleen de grote lijn te bedenken. Met de **prioriteitenlijst** kunnen ouders, tijdens de eerste bijeenkomst, aangeven wat ze zelf willen leren én wat ze willen dat hun kind leert. Met die lijst maak je ook meteen duidelijk wat belangrijke dingen zijn om te weten, kunnen en doen met geld. Na het invullen van de lijst gelden de meeste stemmen. Dát is de volgorde van je bijeenkomsten. Vergeet niet een paar uitjes in te plannen!

Waar komen we bij elkaar?

De ontmoetingsplek is belangrijk, het moet in ieder geval goed bereikbaar zijn. Het kan helpen als ouders de plek al kennen en zich er vertrouwd voelen, bijvoorbeeld de school. De locatie moet ruim zijn, zodat je ook wat werkvormen kunt doen waarbij bewogen wordt. Liefst natuurlijk een plek waar je geen huur voor hoeft te betalen, vaak heeft de gemeente daar mogelijkheden voor en in Nijmegen bood zelfs de Rabobank een ruimte aan. Soms moet je kiezen voor online bijeenkomsten. Daarbij geldt precies het zelfde: Ouders moeten er makkelijk kunnen komen en het moet veilig zijn.

Waarom komen we eigenlijk bij elkaar?

Er is veel te bespreken met ouders en kinderen, maar blijf de focus houden op zakgeld en financieel opvoeden. Dát is waar ouders zich voor hebben aangemeld. Doel van het ZakgeldProject = financieel zelfredzame kinderen.

Wanneer plannen we de bijeenkomsten?

Het ZakgeldProject duurt een half jaar en heeft minimaal vijf en liefst tien bijeenkomsten. Houd in de planning rekening met vakanties en feestdagen. Twee keer per maand samenkomen, met een paar kleine onderbrekingen is een goed uitgangspunt. De kinderen haken ongeveer vijf keer aan. De dag en het tijdstip bepaal je natuurlijk met alle agenda's bij de hand, óók de 'agenda' van de locatie. Dat is een flinke uitdaging.

*Het valt niet mee om een dag te prikken met al die agenda's van coaches en ouders en les- en sportroosters van kinderen.
Dat geldt ook voor vervanging bij ziekte. Dat was er niet echt. (sociaal werker)*

Hoe gaan we het doen?

Niet iedereen wil anderhalf uur praten in een groepje. Hoe je de bijeenkomsten vormgeeft, hangt heel erg af van de ouders en hun wensen. Soms willen ouders niets liever dan ervaringen delen met een bakkie koffie erbij. Dan is anderhalf uur echt veel te kort. Voor andere groepen ligt dat anders. En als het online is, dan is een uur echt genoeg.

2.2 Aansluiten bij ouders en kinderen

In bijna alle regio's was veel belangstelling voor het project, maar uiteindelijk bleek het lastig om ouders te vinden die écht mee wilden doen. Daar zijn verschillende redenen voor. Je moet in ieder geval op zoek naar manieren om de drempel laag te maken.

Ik kan me moeilijk voorstellen dat mannen daar gaan zitten praten over geld en kinderen. Mannen denken anders dan vrouwen. (ouder)

Het is goed je te realiseren dat er voor ouders heel wat drempels zijn, maar ook redenen om juist wél mee te doen. Stichting Leergeld Nederland (2020) legt uit wat ouders belemmert om gebruik te maken van ondersteuning, we vatten dat hierna samen. In het ZakgeldProject leerden we ook wat ouders juist motiveert.

Wat ouders motiveert:

- Ik wil graag leren van anderen in dezelfde situatie.
- Ik heb niks om me voor te schamen.
- Ik word er nooit dommer van.
- Mijn kind kan er veel aan hebben.
- Ik zou willen dat ik zelf had leren omgaan met geld.
- Ik leer andere ouders kennen.
- Mijn buurvrouw zei dat het een goed project is.

Wat ouders belemmert:

- Schaamte.
- Het aanbod is onoverzichtelijk of ouders zijn niet op de hoogte van de mogelijkheden.
- Ouders realiseren zich niet dat zij tot de doelgroep behoren.
- Eerdere negatieve ervaringen staan in de weg.
- Het aanbod sluit niet altijd aan bij hun behoefte en/of is betuttelend.
- Ouders hebben de behoefte 'het zelf te doen'.
- Ouders zijn bang dat ze taal niet voldoende beheersen.
- Er zijn praktische bezwaren; het tijdstip of de locatie zijn niet handig.

2.3 Waar en hoe vind je de ouders?

Je hebt een mooi project waar iedereen in gelooft. Maar hoe vind je ouders die deel willen nemen? We weten dat het werven van ouders vaak veel tijd kost. Houd daar rekening mee en bedenk vooraf al na over het werven. Waar zijn de ouders voor wie het project geschikt is? Wie kent ze al? Via welke organisaties en sleutelfiguren kan de werving plaatsvinden? Wie kan informatie over het project verspreiden? Wie heeft actieve social media-accounts om inwoners te bereiken?

Betrek bij de werving andere ouders en inwoners met een groot netwerk. In Nijmegen zei een van de deelnemende moeders:

Ik weet zó een hoop ouders die mee willen doen. Die vragen aan mij: 'wanneer ben ik aan de beurt?'. Jullie moeten dat niet gaan vragen, wij kunnen die werving veel beter doen.

Waar vind je ouders?

Ga in je eigen dorp of gemeente na waar ouders komen. Waar ontmoeten zij elkaar offline én online? Vraag het gewoon eens aan een aantal ouders.

Voor de hand liggende plekken zijn:

- Kerken, moskeeën
- Buurtsportplaatsen
- Buitenschoolse opvang
- Speeltuinen
- Scholen
- Kantine van sportclubs
- Welzijnsorganisaties
- Schuldhulpverleners
- Bewindvoerders
- Voedselbank
- Huisartspraktijken
- Online ontmoetingsplekken, social media

Hoe bereik je ouders?

Mensen komen pas in actie nadat ze een keer of zes de zelfde boodschap hebben gezien.

Beperk je daarom niet tot één manier van reclame maken.

Je kunt ouders bereiken via:

- Mond-tot-mond (met stip bovenaan)
- Regionale omroep
- Flyers en posters
- Social media /lokale online groepen
- Lokale krant
- Huis-aan-huisbladen

Do's en dont's van werving

Studenten van de TalentAcademy Businesscommunication van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) onderzochten hoe je op een effectieve manier ouders kunt werven voor het ZakgeldProject.

Dit zijn hun tips:

- Mensen komen pas in actie nadat ze minstens zes keer iets hebben gehoord of gezien over het 'project';
- Zorg voor herkenbare (beeld)materialen, dus kies één foto of logo;
- Leid mensen via een QR-code of een link naar de plek waar ze zich online kunnen aanmelden;
- Geef iets weg, bijvoorbeeld een spaarpotje en laat ze hun emailadres invullen, zodat je ze later nog een keer kunt benaderen;
- Zorg voor regelmatige posts op social media, bijvoorbeeld 'zakgeldweetjes'. Zo houd je mensen betrokken;
- Schrijf een persbericht met nieuwswaarde en een aansprekende foto;
- Gebruik niet te veel woorden en kies gewone taal;
- Moedig mond-tot-mond-reclame of ambassadeurschap aan;
- Gebruik in je folder in je stukjes op social media mooie uitspraken van deelnemers;
- Kies bij ongemakkelijke onderwerpen voor positieve woorden, dus vermijd het woord armoede.

2.4 Vinden en binden

Gebruik bestaande ouder-netwerken

Wat in Nijmegen het beste werkte was te starten met een groep ouders die elkaar al kende via jaarlijkse zomerkampen. Zij vonden het leuk om als bestaande groep mee te doen en kenden ook weer andere ouders. Deze ouders waren ná het project ook weer belangrijke ambassadeurs om ouders te vinden voor een nieuwe groep.

Maak het aantrekkelijk

Bij Forte Welzijn dacht een ervaringsdeskundige mee over een manier om ouders te betrekken. Zij schrapte alle bestaande flyers en bedacht: 'Wat vinden ouders en kinderen interessant en wat willen ze als eerste weten? En waar komen ouders op af?' Het resultaat was een goed bezochte informatiebijeenkomst waar iedereen welkom was. Met gratis pizza.

Maak persoonlijk kennis en bespreek meteen de verwachtingen

Voorafgaand aan de eerste bijeenkomst heeft een van de coaches contact met de ouders. In dit gesprek vertel je nog even kort wat ze mogen verwachten en beantwoord je eventuele vragen. Het voorkomt mogelijk wat in Aalten gebeurde:

Wij begonnen met drie dames en een heer. De heer had bij de eerste keer zoiets van 'leuk gratis geld', maar die kwam die keer daarna niet meer opdagen.
(Ervaringscoach)

Dit is ook het moment waarop je een paar vragen stelt over de gezinssituatie en de rol van zakgeld. We willen het ouders makkelijk maken en hen niet met allerlei vragen bestoken, toch zijn deze vragen zinvol voor de coaches en de betrokken organisaties om een beeld te krijgen van de situatie van de deelnemende gezinnen. Op onze webpagina vind je een voorbeeldformulier met de **vragen over de startsituatie** die wij stelden. Informeren naar de financiële situatie van ouders of hen om bewijsmateriaal vragen is niet nodig.

Wachttijdbegeleiding

Soms moeten ouders wachten tot het project echt van start gaat. Als je lang moet wachten, kun je je motivatie kwijtraken. Dat betekent dat de projectgroep contact moet houden met wachtende ouders. Dat kan door een kaartje of een telefoontje of door ouders uit te nodigen voor andere activiteiten. Wees in ieder geval helder over de wachttijd.

3. Geef ruimte aan ervaring, ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid

Door het ZakgeldProject worden ouders met vergelijkbare ervaringen aan elkaar verbonden. Het delen van die persoonlijke ervaringen is één van de belangrijkste onderdelen van het project. In dit hoofdstuk lees je hoe je ervaringen, ervaringskennis of ervaringsdeskundigheid in het ZakgeldProject toepast.

3.1 Gedeelde ervaringen

In dit project ondersteunen ouders andere ouders in dezelfde situatie. Dat wordt ook wel peer-to-peersupport genoemd. Dat kan op heel veel verschillende manieren, maar de kern is dat peer-to-peersupport altijd mensen met vergelijkbare achtergronden verbindt. Zij bieden elkaar emotionele, sociale of praktische steun. Het delen van vergelijkbare ervaringen en levensomstandigheden leidt tot herkenning en erkenning. Dat draagt bij aan verbinding en vertrouwen.

Tijdens de bijeenkomsten van het ZakgeldProject draait het om de ervaringen en inzichten die ouders hebben met financieel opvoeden of leven met weinig geld. Er zijn verschillende redenen om die persoonlijke ervaringen ruim baan te geven tijdens bijeenkomsten:

- Omdat moeders, vaders en kinderen dan centraal staan en actief uitgenodigd worden om zelf mee te doen, na te denken en vorm te geven aan het project;
- Omdat ouderbetrokkenheid de invloed vergroot en daarmee de eigenaarschap: "dit is óns project";
- En omdat de sociaal werker een kijkje krijgt in de leefwereld van de gezinnen en daardoor beter weet wat mensen nodig hebben.

3.2 Van ervaring naar ervaringskennis

Er zijn verschillende soorten kennis; kennis door onderzoek (wetenschappelijke kennis), kennis door met je voeten in de klei te staan (praktijkkennis) en kennis door na te denken over persoonlijke ervaringen (ervaringskennis). In het ZakgeldProject komen alle drie de vormen van kennis aan bod. Het is vooral belangrijk om ruimte te geven aan persoonlijke ervaringen van ouders en kinderen. Wanneer mensen woorden geven aan ervaringen, kunnen anderen er op reageren. Zowel de verteller als de luisteraar doet nieuwe ideeën op over zichzelf en over omgaan met financieel opvoeden. Het delen van persoonlijke ervaringen en daar over nadenken is het begin van ervaringskennis.

Je krijgt Ohjaatjes en ohjeetjes. Iedereen denkt dattie dom is en niks kan. Maar als anderen je een spiegel voorhouden en zeggen dat dat niet waar is, leer je weer wat over jezelf. (ervaringsdeskundige)

3.3 Ervaringsdeskundigheid

Er zijn steeds meer plekken waar professionele ervaringsdeskundigen aan het werk zijn. Deze professionals hebben, vaak door een opleiding, geleerd hoe je persoonlijke ervaringen inzet voor maatschappelijke veranderingen. Ervaringsdeskundigen kun je op verschillende plekken en in verschillende rollen tegenkomen; om mee te denken over beleid, in het welzijnswerk, in onderwijs of onderzoek. Bij het ZakgeldProject kan de ervaringsdeskundige twee rollen hebben: de groep begeleiden of op de achtergrond meewerken. Zij of hij ondersteunt in dat laatste geval de ervaringscoach, de sociaal werker en de jongerenwerker om uit te blijven gaan van het perspectief van de ouders en de kinderen in de groep.

De sociaal werker moet zich bescheiden opstellen tijdens de bijeenkomsten. Het gaat allereerst over de ervaringen, de kennis en de kinderen van de deelnemers. Jouw ervaringen en kennis zijn een extraatje, maar begin met je mond te houden en 'lean back'. (ervaringsdeskundige)

3.4 De rol van de ervaringscoach

Wij geloven dat ouders het ZakgeldProject zelf kunnen organiseren en begeleiden. Ouders die een groep begeleiden noemen we ervaringscoaches. In Nijmegen gebeurde dat in stapjes: twee moeders namen eerst deel aan de groep, daarna hielpen ze bij een workshop over het ZakgeldProject. Dat ging zó goed dat ze vervolgens met een sociaal werker een groep ouders gingen begeleiden. Nu begeleiden ze samen een oudergroep met een sociaal werker op de achtergrond.

Ik ben persoonlijk gegroeid, ik ben bewuster geworden. Ik bedacht dat ik zelf ook mensen kan begeleiden hierbij. (Ervaringscoach)

Deze ouders zijn een voorbeeld en een spiegel voor de andere ouders en de sociaal werkers. Maak ruimte voor het verhaal van de ervaringscoach(es), ouders horen graag hoe zij of hij het thuis aanpakt en wat de mening van de ervaringscoach is bij sommige dilemma's. Een ouder zei:

Zij hoort ergens bij, waar ik ook bij hoor. De ervaringscoach vertelde hoe zij dingen deed met financiën. Doordat er iemand is die in hetzelfde schuitje zit of heeft gezeten en weet hoe dat is, word je ook open.

Ervaringscoaches hebben meer functies dan het begeleiden van een groep; zij helpen de ouders om het woord te nemen en dragen zo bij aan empowerment van de deelnemers. Dat betekent dat ze ouders steunen om grenzen te verkennen en verleggen. Het is dus cruciaal dat er een ervaringscoach in het projectteam zit en bij de bijeenkomsten is. Daardoor wordt het gemakkelijker om open te zijn over eigen persoonlijke ervaringen. Ouders voelen zich veiliger en de sfeer wordt er leuker van.

Ervaringscoaches zijn na de bijeenkomsten degenen die in de wijk zichtbaar zijn en aangesproken kunnen worden door ouders die hulp willen bij financieel opvoeden. Dat is een soort extraatje. Zij kunnen voor het welzijnswerk de oren en ogen in de wijk zijn.

Jij weet dat de gezinnen straks na het project thuis verder gaan, daarom stel jij de ouders en kinderen in het project voorop en moedig je hen aan hún kennis en ervaringen te delen met elkaar. (Ervaringscoach)

Investeren in ervaringscoaches

Een rol als ervaringscoach brengt ook onzekerheid en vragen met zich mee.

Dit zijn voorbeelden van de vragen die zij stellen:

- Wat moet ik over mijn eigen leven vertellen?
- Kan ik wel een groep begeleiden?
- Hoe moet ik samenwerken met een sociaal werker?
- Mag ik ook dingen voor me houden?
- Wat moet ik doen als een verhaal mij raakt?
- Hoelang moet ik dit onbetaald blijven doen, welk perspectief is er voor mij?

Dat vraagt dus voorbereiding en afstemming in verwachtingen. De welzijnsorganisatie die het Zakgeldproject aanbiedt is ook verantwoordelijk voor een goede voorbereiding, begeleiding en betaling van de ervaringscoaches. Daarom begroot je dat in je projectplan.

Bewust worden van de waarde van het uitwisselen van verhalen is de belangrijkste voorwaarde voor het slagen van het Zakgeldproject!
(Ervaringsdeskundige)

De verantwoordelijke welzijnsorganisaties ondersteunt de ervaringscoaches bij de (nieuwe) rol door:

- Hen vanaf de ontwikkelfase bij alle beslissingen over het ZakgeldProject te betrekken;
- Te zorgen dat sociaal werkers handvatten en tijd hebben om de samenwerking met de ervaringscoach vorm te geven;
- Deskundigheidsbevordering aan te bieden;
- Te zorgen voor intervisie en contact met anderen in vergelijkbare posities;
- Uitwisseling van eigen verhalen in het projectteam te stimuleren;
- Duidelijk te zijn over de positie en de toekomst van de ervaringscoach. Wat mag iemand verwachten van de organisatie?
- Te zorgen voor vergoeding of betaling;
- En vanzelfsprekend: te vragen wat iemand nodig heeft om de taak goed te kunnen doen.

Wij raden aan om intervisie en ondersteuning aan ervaringscoaches te bieden door een professionele ervaringsdeskundige. Daar moet tijd en geld voor worden vrijgemaakt en dus deel uitmaken van het plan. Wij raden ook met klem aan om de sociaal werkers te ondersteunen bij hun samenwerking met ervaringscoaches, want dat is niet vanzelfsprekend.

3.5 De rol van de ouders

Wanneer ouders deelnemen aan het ZakgeldProject zijn zij partner in het geheel. Er wordt een actief beroep gedaan op hun inbreng en hun ideeën en wensen voor bijeenkomsten. Bij de eerste bijeenkomst bepalen zij samen de belangrijkste onderwerpen en de volgorde waarin dat behandeld wordt. Dat doe je met de **prioriteitenlijst**.

Die vraag: “wat wil je leren?” En die lijst met wat aan de orde kan komen werkte heel goed. Dan weet iedereen wat belangrijk is, dat bleek voor iedereen het zelfde: mijn kind mag nooit in dezelfde situatie komen als ik. (Ouder)

Van ouders mag je verwachten dat ze actief meedoen aan het project. Dat kan door mee te doen aan de gesprekken, door thuis met de kinderen te oefenen met geld en door uitstapjes te bedenken of te organiseren.

Voorheen betaalde ik dat. Nu staan ze voor de kassa te overleggen over waar het goedkoper is. Ze leren plannen en prijzen vergelijken. (Ouder)

FASE 2

UITVOEREN

4. Maak samen een aantrekkelijk programma

De bijeenkomsten met ouders en kinderen hebben een vaste opbouw. In dit hoofdstuk lichten we toe hoe je start en eindigt en hoe je samen bepaalt welke thema's op de agenda staan.

4.1 Vaste onderdelen van de bijeenkomsten voor ouders

Iedere bijeenkomst kent vaste onderdelen. Dat geeft structuur en je houdt samen de vaart in de bijeenkomst, omdat iedereen weet wat de bedoeling is. De onderdelen hierna kun je ook als draaiboek beschouwen, je krijgt er makkelijk anderhalf uur mee vol.

- Ontvangst met wat te drinken en wat lekkers;
- De check-in en successen vieren;
- Rondje: hoe gaat het zakgeld geven? Wat ging goed, wat zou je willen bespreken;
- Thema bespreken als er geen vóórliggende gespreksonderwerpen zijn;
- Afspraken voor de tussentijd en de volgende keer, wie doet wat?;
- Afronding. Is alles gezegd?;
- De check-out;
- Zakgeld aan ouders geven en tekenen voor ontvangst.

Drinken en wat lekkers

Om te zorgen voor ontspanning is een koffie- en theemoment vaak erg welkom, het biedt de gelegenheid om mensen door middel van eten te verbinden. Typisch een moment waar iedereen letterlijk en figuurlijk iets van zichzelf mee kan brengen. Het is leuk om elkaar beter te leren kennen door eten.

De check-in, check-out

Het is belangrijk dat alle aanwezigen even kunnen 'landen' in de bijeenkomst. Een manier om dat te doen is het rondje koffie en thee en daarna een check-in. Met een check-in kan iedere aanwezige even zijn of haar stem laten horen en overschakelen naar deze bijeenkomst. Iedereen doet mee, ook de coaches. Deelnemers hoeven niet op elkaar te reageren, het is geen discussie of gesprek. De check-in kan op verschillende manieren: Door eenvoudige open vragen als: "Waar was je deze week trots op?".

Je kunt de check-in wat actiever maken door allemaal te gaan staan en een stap naar voren te zetten als je bijvoorbeeld lekker hebt geslapen, pas nog een mooie film zag, een huisdier hebt ..., enzovoort. Die vragen kunnen worden voorbereid door de coaches, maar ook door de ouders.

De ervaringsdeskundige hierover: Je leert elkaar door de check-in beter kennen en je creëert een open sfeer. Met een check-uit doe je hetzelfde; je sluit de bijeenkomst af met een klein ritueel. Deelnemers én de coaches richten hun aandacht weer op iets anders buiten de groep.

Successen vieren

Binnen en buiten de groep ervaren mensen succesjes. Het is mooi om stil te staan bij de kleine en grote feestjes in elkaars leven. Een mooie check-in-vraag is: "Wat is jouw succes in de afgelopen

week?". En 'geen succes' bestaat niet. Het feit dat iemand er bijvoorbeeld ondanks alle stress weer is, kan gevierd worden.

Evaluëren en afspraken voor de volgende keer

Na iedere bijeenkomst blik je met de ouders terug op de bijeenkomst. Wat ging goed, wat kan beter? Zodra ouders en kinderen de bijeenkomst verlaten, gaat het gewone leven weer verder. Het is daarom zinvol om tijdens de bijeenkomst aandacht te besteden aan manieren om het gesprek over zakgeld thuis te blijven voeren. Je kunt met ouders ook kleine opdrachten bedenken zoals het bekijken van een filmpje of samen met je kind boodschappen doen en prijzen vergelijken.

Het geven van het zakgeld en tekenen voor ontvangst

Tijdens iedere bijeenkomst geven de coaches het zakgeld voor de deelnemende kinderen aan de ouders. Om verwarring te voorkomen en om het project financieel te verantwoorden is het aan te bevelen om daar [een aftekenlijst](#) voor te maken. Dit is een zakelijk onderdeel van het project, maar tot nu toe lijkt niemand het vervelend te vinden.

4.2 Het programma voor ouders

De inhoud en de vorm van de bijeenkomsten wordt vooral bepaald door de wensen van de ouders. Die wensen worden bij de eerste bijeenkomst vastgesteld aan de hand van een prioriteitenlijst. Niet zomaar een lijst; het gaat om de vaardigheden die je volgens het Nibud nodig hebt om financieel competent te zijn. De ouders geven op die lijst aan wat zij belangrijk vinden om zélf te leren en daarna wat zij belangrijk vinden dat hun kinderen leren. Als je dat groot ophangt en ouders stickertjes laat plakken bij de belangrijkste onderwerpen, wordt voor iedereen duidelijk wat tijdens de bijeenkomsten aan de orde moet komen.

| Ik vond het echt goed dat we moesten stickeren wat we zouden willen leren, ik kreeg echt inzicht omdat ik zelf moest nadenken. (deelnemende ouder)

Het programma is niet in beton gegoten, maar structuur is wel behulpzaam. Nogmaals: het programma is een middel en geen doel. De ouders bepalen de volgorde, het kinderprogramma sluit daarbij aan. De indeling hierna is een voorbeeld van een logisch programma.

De bijeenkomsten zijn verbonden aan de financiële competenties van het Nibud. Ouders worden geholpen en aangemoedigd om thuis een vervolg te geven aan de bijeenkomst.

Vrienden vertellen wat kinderen moet kopen of influencers doen dat. In games moeten ze betalen om een level hoger te komen. Kinderen worden de hele dag verleid om aankopen te doen. Dat is een van de onderwerpen waar ouders graag over willen praten: hoe help ik mijn kind al die verleidingen te weerstaan? (Sociaal werker)

Mogelijke opbouw van een programma voor ouders

- Kennismaking | Verwachtingen en randvoorwaarden (ouders en kinderen)
  - Eigen financiële opvoeding | Normen en waarden
  - Sparen, lenen en uitlenen (ouders en kinderen)
  - Uitje 1 (ouders en kinderen)
  - Slim shoppen | Waarde van geld begrijpen (ouders en kinderen)
  - Verleidingen en groepsdruk
  - Bemoeien of niet? | Zakgeldroutine na het project
  - Uitje 2 (ouders en kinderen)
  - Contant betalen, digitaal geld en pinnen (ouders en kinderen)
  - Grip op je uitgaven | Zakgeldroutine na het project
  - Informele afsluiting
-

4.3 Het programma voor de kinderen

Ouders vinden het soms fijn om samen met de kinderen een activiteit te doen, maar het is óók leuk als de kinderen een eigen programma hebben. Ouders en kinderen kunnen wel samen starten en eindigen. Kinderen begrijpen daardoor dat ze deel uitmaken van een project. Het helpt als er een koppeling is tussen het zakgeld krijgen, het zakgeldcontract, de activiteiten in de groep en de gesprekken thuis. Die koppeling moet actief gemaakt worden. Als de ouders en de kinderen het zelfde thema behandelen, maakt dat al een hoop helder. Daar speelt de jongerenwerker een belangrijke rol in.

Vaste onderdelen van de bijeenkomsten voor kinderen

Structuur maakt bijeenkomsten voorspelbaar en het geeft rust, omdat kinderen weten wat de bedoeling is. De onderdelen hierna kun je ook als draaiboek beschouwen, je krijgt er makkelijk anderhalf uur mee vol. Gebruik in de kindergroep de ervaringen van de kinderen, laat hen actief meedenken over omgaan met geld en over de activiteiten tijdens de bijeenkomsten.

- (Samen met de ouders) Ontvangst met wat drinken en lekkers;
- (Samen met de ouders) check-in/successen vieren;
- Kinderen en ouders uiteen;
- Rondje: hoe gaat het sparen voor je doel? Waar heb je deze week geld aan uitgegeven?
- Thema bespreken als er geen andere dringende onderwerpen zijn;
- Vooruitblik (wat ga je doen met wat je hebt geleerd)?
- Samen met de ouders afronding en check-out.

De check-in, check-out

Ook voor kinderen is het belangrijk dat ze kunnen 'landen' in de bijeenkomst. Ze hebben misschien net een schooldag achter de rug en komen aansluitend naar het ZakgeldProject. Geef ze de kans om de rugzak in de hoek te slingeren en even wat te drinken. Met een goede check-in kan de aandacht weer gevestigd worden op iets nieuws. Dat kan ook door een beweegopdracht: ga allemaal staan en zet een stap naar voren als je een leuke (school)dag hebt gehad, als je met de fiets bent gekomen, als... Die vragen kun je laten stellen door de kinderen en natuurlijk doen de ouders en de coaches ook mee.

Successen vieren

Ook voor kleine mensen is het leuk om stil te staan bij de kleine en grote feestjes in het leven. Wie heeft het spaardoel bereikt bijvoorbeeld? Wie heeft zelfstandig iets gekocht in de supermarkt? Wie heeft ergens op bespaard?

De thema's

De inhoudelijke thema's sluiten aan bij de onderwerpen die de ouders bespreken. Dat maakt het thuis gemakkelijker om het er samen nog eens over te hebben. Kinderen willen meestal niet alleen maar praten, de jongerenwerker zorgt daarom voor creatieve en actieve activiteiten die ook leerzaam zijn.

Mogelijke opbouw van een programma voor kinderen:

- Kennismaking | Verwachtingen en randvoorwaarden (ouders en kinderen)
- Sparen, lenen en uitlenen (ouders en kinderen)
- Slim shoppen | Waarde van geld begrijpen (ouders en kinderen)
- Uitje 2 (ouders en kinderen)
- Contant betalen, digitaal geld en pinnen (ouders en kinderen)
- Informele afsluiting

De uitjes

Tijdens het ZakgeldProject worden ook uitjes georganiseerd, bijvoorbeeld naar een bank. De uitjes zijn vooral leuk en hebben een verbinding met geld.

In Nijmegen was het bezoek aan de bank een hoogtepunt door het bezoek aan de kluis. Medewerkers van de bank hadden, apart voor ouders en kinderen, een feestelijk en leerzaam programma georganiseerd waaraan ook de coaches gewoon konden deelnemen.

Een ander voorbeeld is samen een etentje organiseren. In gemeente Wijchen maakten de coaches van de kindergroep zelfs het eten van frietjes leerzaam:

We kochten frietjes en rekenden samen uit waar de saus het goedkoopste is. Het koste wat extra moeite, maar dat zijn we dus in de supermarkt gaan kopen.

Evaluëren met kinderen

Evaluëren klinkt groots, maar eigenlijk checkt de jongerenwerker regelmatig of het goed loopt. Je bespreekt met de kinderen wat iedereen ervan vond: wat was het leukste, wat was het stomste? Wat is het belangrijkste dat je leerde? Wat moet de volgende keer anders? Door stil te staan bij hoe het gaat, kun je aanpassingen aan je programma doen maar je geeft kinderen ook de gelegenheid om mee te bepalen.

Evaluëren kan op een actieve manier door bijvoorbeeld verschillende smileys in de ruimte te hangen en kinderen na een vraag naar de juiste smiley te laten lopen. Smileys gebruik je bij vragen als: "Wat vond je van ...?".

4.4 Zakgeld is leergeld

Kinderen die deelnemen aan het ZakgeldProject krijgen 26 weken zakgeld, passend bij hun leeftijd. Het is geen geld dat van het gezinsbudget afgaat, daardoor is het iets minder erg als een kind fouten maakt of 'domme aankopen' doet. Daar leren ze namelijk van. Sommige kinderen in het ZakgeldProject sparen iedere euro die ze krijgen, terwijl anderen zich geen raad weten om het uit te geven. Een moeder vertelde hoe haar zoon oefent met contant geld:

Dan gaat het van de spaarpot naar de portemonnee en dan wisselt hij het bij de winkel zelf in briefjes.

Zakgeld is een hulpmiddel om financieel zelfstandig te worden. Met zakgeld kunnen kinderen al op jonge leeftijd oefenen met eigen geld. Door in winkels samen prijzen te vergelijken en zélf af te rekenen leren kinderen jong de waarde van geld kennen. In het ZakgeldProject volg je de adviezen van het Nibud, bijvoorbeeld: Zakgeld is leergeld. Op de website staat dit:

Geef contant, zichtbaar geld. Hiermee leer je jouw kind de waarde van het geld kennen. Varieer ook eens met de munten die je geeft, dus één euromunten, vijftig of twintig eurocent. Vanaf een jaar of 10 kun je daarnaast beginnen met leren omgaan met pinnen. (nibud)

Ouders en kinderen spreken tijdens de eerste bijeenkomst samen af waar het geld aan besteed mag worden. Dat wordt beschreven in een zakgeld-contract dat ouders en kinderen aan het begin van het project samen invullen.

Het Nibud zegt:

- Geef steeds hetzelfde bedrag op een vast tijdstip.
- Spreek vooraf af hoe lang een kind met het zakgeld moet doen en wijk daar niet vanaf.
- Geef duidelijk aan wat een kind wel en niet van het zakgeld betaalt.
- Hou in gedachten dat zakgeld geen loon is en ook geen middel om te straffen.
- Zet de gemaakte afspraken op papier.

Wat betekenen die tips voor het ZakgeldProject ?

Hetzelfde bedrag op een vast tijdstip

Bij het ZakgeldProject krijgen kinderen iedere week een vast bedrag. Dat bedrag past bij de leeftijd en is gelijk aan het advies van het Nibud. De ouders bepalen samen met de kinderen de dag en wiken in principe niet van die vaste zakgeld-dag af, maar soms ontbreekt de routine nog. Vaak zijn het de kinderen die ouders helpen herinneren. Een ouder zegt daarover:

Wat ik wel lastig vond om het zakgeld te geven. We geven het op vrijdagavond na het eten, maar met kerst en nieuwjaarsdag gebeurde het later. Ik miste wat structuur die dagen om eraan te denken.

Spreek vooraf af hoelang een kind met het zakgeld moet doen en wijk daar niet vanaf

Het ZakgeldProject duurt een half jaar, in die hele periode krijgen kinderen zakgeld passend bij de leeftijd. Zo weten ze precies wat ze wanneer kunnen uitgeven. Het helpt kinderen niet als ouders 'even' een financieel gaatje dichten. Het is fijn als je twee weken minder moet sparen, maar kinderen moeten ook leren dat er grenzen zitten aan een budget. Door het hele bedrag te sparen leert een kind meer en kan het misschien ook extra trots zijn. Dus: op=op.

Geef duidelijk aan wat een kind wel en niet van het zakgeld betaalt

Wat kinderen zelf mogen of moeten betalen is per gezin verschillend. Als coach help je de ouders en de kinderen om daar met elkaar over te praten en het samen op te schrijven in het contract. Het is niet aan de coaches om een mening te hebben of te beslissen. Ervaringen uit jouw eigen gezinssituatie zijn natuurlijk wel waardevol. Uit de oudergroepen:

Ik vroeg mijn zoon: "Wat zou je kopen als je veel geld had?" Hij zei: "ik zou groente en fruit kopen."

Hier moeten ze de helft sparen en de andere helft mogen ze uitgeven aan wat ze willen. Ze hebben twee aparte spaarpotten.

Dit soort uitspraken zijn mooie aanknopingspunten voor gesprekken in de groep. Zo leer je samen wat andere ouders hun kinderen wel of niet zelf laten betalen en kan iedereen bedenken hoe je het zelf wil.

Hou in gedachten dat zakgeld geen loon is en ook geen middel om te straffen

Door zakgeld leren kinderen met geld om te gaan. Dat hoort bij de opvoeding. Een kind belonen of straffen kan op andere manieren. Kinderen mogen natuurlijk geld krijgen voor klusjes, daarvan leer je dat inspanning beloond wordt. Dat komt dan bovenop het zakgeld.

Bij het ZakgeldProject is het krijgen van zakgeld niet helemaal onvoorwaardelijk; kinderen moeten wel deelnemen aan de bijeenkomsten.

Bij de eerste bijeenkomst verstrekken de coaches een [zakgeldcontract](#) dat ouders en kinderen, thuis, samen ondertekenen. Ouders én kinderen moeten zich eraan houden. In de bijeenkomsten worden de contracten besproken.

4.5 Tips uit de praktijk

Tips voor bijeenkomsten met ouders

Met de ouders is het leerzaam om samen de financiële opvoedtest van het Nibud te maken: Financieel opvoeden, hoe dan? (nibud.nl). In Nijmegen gebruikten de coaches stellingen uit de Gids voor financieel opvoeden van het Nibud. Op de webpagina van het Zakgeldproject staan voorbeelden van [stellingen](#).

Voor de oudergroep kan het ook waardevol zijn om een gastspreker uit te nodigen of om vooraf allemaal een filmpje of kennisclip te bekijken. Eerder schreven we al: niet iedereen leert op dezelfde manier, dus zorg voor afwisseling. En ook voor beweging. Nog een tip: gebruik ook werkvormen waarbij de ouders in kleinere groepjes of in twee talen oefenen.

Tips voor bijeenkomsten met kinderen

Op de webpagina van het ZakgeldProject vind je voorbeelden van [activiteiten die door jongerenwerkers zijn bedacht](#). Een voorbeeld voor jonge kinderen: Euro-memory. In het boekje Tel je Geld (Van Noort, 2019) staan veel leuke oefeningen om op een speelse manier te oefenen met je administratie. Overweeg om stagiaires te betrekken bij de kinderbijeenkomsten; studenten hebben vaak originele nieuwe invalshoeken.

Leerzame hebbedingetjes

Ieder jaar organiseert Week van het geld activiteiten in maart. Als je dat op de site www.weekvanhetgeld.nl in de gaten houdt en tijdig aangeeft dat je graag materiaal ontvangt voor jouw project dan kun je leuke gadgets uitdelen. Banken hebben ook vaak 'leerzame hebbedingetjes'; ga gewoon eens vragen en grijp de kans om deze kleinigheidjes ook uit te delen aan broertjes en zusjes die niet deelnemen aan de bijeenkomsten.

Van contant naar online

Zakgeld contant geven heeft als meerwaarde dat kinderen het kunnen zien, vasthouden en tellen. Dat past goed bij jongere kinderen. Voor kinderen in groep 7 en 8 wordt het belangrijker om te oefenen met digitaal geld. Als er veel oudere kinderen in de groep zitten, zou je daar met de ouders voor kunnen kiezen. Zorg dan met de ouders dat ze een eigen bankrekening hebben waar de ouders het zakgeld op kunnen storten.

Doorwerking in gezinnen

Kinderen jonger dan zes en boven de twaalf kunnen ook betrokken worden bij het project, op een manier die past bij de leeftijd. Zij kunnen mee naar uitjes en krijgen ook de kleinigheidjes die uitgedeeld worden bij bijeenkomsten. Ze krijgen geen zakgeld vanuit het project, maar het staat ouders natuurlijk vrij om dat thuis anders te regelen. Het belangrijkste, zegt een sociaal werker, is:

Door hele gezinnen te betrekken, weet je dat het onderwerp 's avonds bij het eten op een positieve manier aan bod komt.

Zijn er ouders in de groep die ook oudere kinderen hebben? Die staan soms voor hele andere uitdagingen. Deze publicatie kan helpen: Moneymindsets (nibud.nl). Op de website Geldlessen.nl vind je een zoekmachine waarmee je kunt zoeken op trefwoord, leeftijd of type materiaal.

Aandacht voor financieel lastige tijden

Voor veel ouders betekenen feestdagen een extra kopzorg; hoe ga ik dat betalen? Omdat een project een half jaar duurt, heb je vrijwel zeker te maken met het Suikerfeest, sinterklaas, kerst of de zomervakantie. Feestelijke, maar dure momenten waarop ook ongelijkheid tussen kinderen zichtbaar kan worden. Het kan een mooi onderwerp van gesprek zijn: Hoe gaan ouders om met die ongelijkheid, met wensenlijstjes van kinderen en hoe bereiden ze zich financieel voor?

Toewerken naar zakgeldroutine

De helft van de ouders die meedoet aan het ZakgeldProject is niet gewend aan regelmatig zakgeld geven. Maar ze willen het wel. Tijdens de bijeenkomsten worden ouders geholpen om wekelijks zakgeld te geven en dat ook na het project te blijven doen. De laatste bijeenkomsten staan daarom in het teken van de toekomst. Bespreek in de oudergroep óf en hoe ouders ná het project zakgeld blijven geven. Bespreek wat ze nodig hebben om dat te blijven doen. Ouders kunnen elkaar hier onderling bij helpen.

Houd contact

Maak een WhatsApp-groep aan. Deel daar de informatie over de eerstvolgende bijeenkomst. Stuur een dag voor de bijeenkomst nog eens een reminder. Maar deel ook praktische vragen en tips.

Ondersteun reacties van ouders, zodat zij zich uitgenodigd voelen om berichten te plaatsen en op elkaar te reageren.

5 Ondersteun de groep

Het ZakgeldProject draait om samen leren. Leren dat je niet de enige bent met deze vragen. Leren van oplossingen die anderen vonden. Leren door feedback van anderen. Bovendien biedt de groep een kans om meer mensen te leren kennen.

In dit hoofdstuk vertellen we hoe coaches en ouders samenwerken en waar je aan moet denken bij het begeleiden van een groep.

5.1 Leren in een groep

Het Zakgeldproject gaat uit van samenwerken met een groep. Daar zijn verschillende redenen voor. Als je je eigen ervaringen herkent in het verhaal van een ander, helpt dat om je eigen gedachten en gevoelens te ontdekken en te accepteren. Ouders realiseren zich dat sommige problemen niet door hun persoonlijke falen zijn ontstaan. Dat gevoel van opluchting kan enorm zijn. Daar erkenning voor ervaren is van onschatbare waarde.

Nieuwe mensen ontmoeten in een groep vergroot de kans voor ouders op een groter sociaal netwerk. Mensen kunnen elkaar bijvoorbeeld helpen door het geven van emotionele steun en aanmoediging. Maar met een groter netwerk vind je ook sneller praktische steun bij klusjes in huis, administratie en het begrijpen van een formulier.

De coaches maken leren mogelijk

De sociaal werker en de ervaringscoach noemen we voor het gemak 'de coaches'. Zij zijn samen verantwoordelijk voor het begeleiden van de groep. Een coach maakt mogelijk dat deelnemers van elkaar kunnen leren en dat ze kunnen oefenen met nieuw (opvoed-)gedrag. Daarom draag je bij aan:

- Erkenning, herkenning en onderlinge steun.
- Informatie en voorlichting.
- Bewustwording van oorzaken en gevolgen van financiële problemen op verschillende niveaus.

Voor ouders met langdurige, financiële problemen is het vaak moeilijk om kennis en financiële vaardigheden over te dragen aan hun kinderen. Ouders in de 'overlevingsstand' zijn minder geduldig en hebben minder ruimte om hun kinderen te helpen bij het leren omgaan met geld. Leergeld Nederland (2020) zegt hierover: "Ze zijn druk bezig om niet van het richeltje te vallen." In de literatuur vinden we meer verklaringen voor verstoringen in de financiële opvoedvaardigheden. Bijvoorbeeld dat ouders het, simpelweg, zelf nooit hebben geleerd.

Wij hebben best genoeg geld maar ik kan er zelf niet mee omgaan. Ik heb dat nooit geleerd. Dus ik wil graag leren wat ik beter kan doen, dan ben ik ook een beter voorbeeld voor mijn kinderen. (deelnemende ouder)

Tijdens de bijeenkomsten leggen coaches uit hoe dingen werken. Coaches nemen dus theoretische kennis mee naar de bijeenkomsten. Bijvoorbeeld over wat een kind op welke leeftijd moet kunnen als het gaat om geld en hoe je daar als ouder het beste bij helpt. Daarvoor gebruiken ze literatuur en kennis uit de praktijk.

Samenwerken

Als je elkaar voor de start van de bijeenkomsten goed leert kennen, bouw je vertrouwen op. Dat is fijn voor jullie én voor de deelnemers. Wissel vooraf uit wat voor soort groepsworkers jullie zijn, op de webpagina van het Zakgeldproject vind je **behulpzame vragen** die je aan elkaar kunt stellen. Bespreek ook welke ervaring elk van jullie heeft in het begeleiden van groepen en wat je van elkaar verwacht.

Als coach blijf je leren. Je leert tijdens de bijeenkomsten en door ruim de tijd te nemen om elke bijeenkomst na te bespreken. Dat doe je ook door feedback te vragen aan elkaar.

5.2 Rol en taken van de coaches

De coaches zorgen voor veiligheid in de groep

In een omgeving waar je je op je gemak voelt, dáár kun je leren; waar mensen zich vrij voelen om vragen te stellen, op elkaar te reageren en te oefenen. Een fijne sfeer, waar ook ruimte is voor spontane momenten en grapjes. Waar de tijd wordt genomen om stil te staan bij wat er op het moment gebeurt.

In de oudergroepen komen ouders met verschillende achtergronden bij elkaar. De moeders en vaders verschillen in opleidingsniveau en culturele achtergrond. Ze spreken de Nederlandse taal niet even goed. Het inkomen waarmee ze moeten rondkomen verschilt soms ook behoorlijk. De coaches moeten goed letten op de invloed van die (inkomens)verschillen tussen de ouders. Verschillen tussen mensen kunnen helpen om je blik te verruimen, maar verschillen kunnen ook leiden tot vervelende situaties in een groep.

De ervaringscoach heeft waarschijnlijk de beste voelsprietten om vooroordelen, aannames en mogelijke stigmatiserende momenten te herkennen en daarop te reageren. De ervaringscoach is ook alert op zelfstigmatisering van deelnemers. (Voor)oordelen over elkaar of over zichzelf moet je als coach benoemen. Soms hebben mensen het helemaal niet in de gaten en leidt het onbewust en onnodig tot uitsluiting of vorming van sub-groepjes.

Tijdens bijeenkomst vertellen ouders persoonlijke verhalen. Dat is de bedoeling. Maar soms onthullen mensen meer dan ze achteraf wilden. Het is dus belangrijk om dit soort zelfonthulling te bewaken zonder te betuttelen. De coaches zorgen samen met de groep dat alle deelnemers met een goed gemoed naar huis gaan. Hierin spelen de check-in en check-out een belangrijke rol, zie 4.1.

De coaches stimuleren

In het ZakgeldProject zorgen we dat ouders en kinderen weten hoe dingen werken (kennis) en we coachen ze bij het oefenen (vaardigheden) en het doen (gedrag). Aandacht voor weten, kunnen en doen houdt ook in dat het programma afwisselend is. Deelnemers moeten soms over een kleine drempel om in actie te komen tijdens de bijeenkomst. Daar is moed en durf voor nodig. De coaches stimuleren de deelnemers door het gebruik van afwisselende werkvormen.

Let als coach goed op initiatieven uit de groep. Zodra iemand een voorstel doet ga je als coach onmiddellijk op je handen zitten. Je checkt zo nodig of het initiatief voldoende past. Daarna geef je het ruim baan.

Het was leerzaam om samen met de ouders vorm te geven aan het project. Soms moest ik echt op mijn tong bijten; we hebben als professional de neiging om het allemaal mooi te bedenken, maar zonder draagvlak onder de ouders gebeurt er helemaal niks!

De coaches helpen mensen een groep te worden

Wanneer een verzameling mensen een tijdje samen optrekt, doorlopen zij een aantal fases die je als coach kunt herkennen. Als de ouders elkaar leren kennen is het vooral belangrijk om veiligheid te scheppen. Dat doe je door samen met de ouders afspraken te maken over hoe jullie met elkaar om willen gaan. Op de afgesproken tijd stoppen en op tijd beginnen draagt ook bij aan veiligheid. Als de mensen elkaar een beetje kennen volgt de fase waarin iedereen een plek zoekt in de groep. Sommige groepsleden hebben een overheersende rol. Dat kan tot irritaties leiden. Het werkt dan goed om de afspraken over omgaan met elkaar actief in te zetten. Het helpt de deelnemers ook als je uitlegt wat er gebeurt in de groep. De samenhang van de groep wordt beter als jullie deze fase goed doorkomen.

Nu zal de groep zelfstandiger worden en meer in evenwicht. Iedereen gaat enthousiast aan de slag met het grotere doel en de inhoud. Deelnemers luisteren naar elkaar en herinneren elkaar aan de afspraken die gemaakt zijn.

In de afsluitende fase maakt de groep zich op voor het vervolg. Gaan ze afscheid van elkaar nemen? Of gaat de groep samen verder? Jullie staan gezamenlijk stil bij de betekenis die de groep heeft gehad voor iedereen, dat kan tijdens de **evaluatie**.

De coaches bevorderen interactie

Soms moedigen ouders elkaar aan om iets spannends te doen. Ouders helpen elkaar ook door ervaringen uit te wisselen en door elkaar aan te spreken/feedback te geven. Dit gesprek vond plaats in de groep:

Mijn dochter had 30 euro gespaard en wilde naar de winkel. Ik maakte enge verhalen in mijn hoofd, ik had geen vertrouwen, ik dacht het geld is meteen weg! Maar het ging goed, ik luisterde naar wat de andere ouders in de groep zeiden: dat ik moet loslaten. En mijn dochter ging met haar vriendinnen naar de winkel. Ze kocht een beetje snoep, een kadootje voor mij. En daarna zei ze 'nu moeten vriendinnen voor mij snoepjes kopen'. (Ouder)

De coaches zetten de schijnwerper op vaardigheden

Ouders die weinig te besteden hebben, zitten met dezelfde vragen en problemen. Maar ze hebben ook talloze slimme manieren om de eindjes aan elkaar te knopen. Hilde Kalthof (2020) van het Nji schrijft daarover:

De meeste ouders in deze omstandigheden, zelfs in de meest arme gezinnen, tonen opmerkelijk veel veerkracht en opvoedvaardigheden.

In het ZakgeldProject zetten we de schijnwerper op die vaardigheden en op wat ouders onbewust al doen. Coaches spelen daar een grote rol in, omdat ouders hun doen en laten soms vanzelfsprekend vinden. Een voorbeeld uit een groep:

De kinderen vertelden dat ze boodschappen mochten doen voor het hele gezin. Ze leerden daar heel veel van. Tijdens de oudergroep kreeg de moeder hier een compliment voor. Maar zij zei: 'Ja pfff, dat deed ik gewoon'.

De coach legde toen uit dat kinderen veel leren van deze ervaring en waaróm het bijdraagt aan financiële zelfstandigheid. Daarmee helpt de coach een ouder om zich bewust te worden van haar vaardigheden in financieel opvoeden.

De coaches 'nemen zichzelf mee'

Iedereen met kinderen herkent de dilemma's in het financieel opvoeden. Persoonlijke verhalen van de coaches helpen om gewone gesprekken op gang te brengen. Een sociaal werker die zelf kinderen heeft, kan daar dus gewoon over vertellen. Wel spaarzaam natuurlijk, jouw verhaal hoort niet op de voorgrond.

FASE 3

DOORGAAN

6. Laat het ZakgeldProject groeien

Je kunt het versterken noemen of empowerment. Dat wat goed gaat komt in de schijnwerpers te staan. Daar groeien mensen, groepen en projecten van. Versterken gebeurt tijdens het hele project en vraagt extra aandacht tijdens de afronding.

6.1 Versterken

Versterken door onderzoek

Een ZakgeldProject is een leertraject. Ouders en kinderen leren én ook het projectteam doet nieuwe kennis op! Het is waardevol om studenten en onderzoekers aan je project te verbinden. Zij kunnen onderzoek doen als je daar zelf onvoldoende tijd voor hebt. Studenten kunnen bijvoorbeeld helpen het project te versterken door met het projectteam te evalueren of door verder te onderzoeken wat de impact is van het project. Met die informatie kun je het project beter maken en onderbouwen waarom je financiering nodig hebt voor een nieuwe reeks bijeenkomsten.

Veel hogescholen zijn verbonden aan een Werkplaats Sociaal Domein, daarin werken zij samen met de praktijk aan verbeteringen in die dagelijkse praktijk. Zo'n werkplaats kan een bruikbare ingang zijn naar een hogeschool.

Versterken door goede PR

Als er eenmaal een groep ouders en kinderen is gestart en alles loopt, verdwijnt het ZakgeldProject bij de betrokken organisaties mogelijk weer naar de achtergrond. Zorg regelmatig voor een update door een mailtje, een post op social media of door een bijdrage in een nieuwsbrief.

Het ZakgeldProject in gemeente Druten/Wijchen gaat zelfs een eigen Instagram-account maken. Hoe je het ook doet; persoonlijke ervaringen van de ouders en de coaches geven het beste beeld van wat er in het project gebeurt en wat de impact is. Juist daarom staan in deze Gids zoveel uitspraken van ouders en coaches. Op de website over het ZakgeldProject vind je inzichten over PR en werving.

Versterken door te netwerken

Nog een manier om het project te versterken en in te bedden in de regio, is het organiseren van ontmoetingen met bestuurders of politici. Natuurlijk met het hele projectteam, maar ook met de ouders die dat leuk vinden. In Nijmegen ging de ervaringscoach in gesprek met de wethouder. Zij zei achteraf: Ik denk dat mijn hele buurt weet dat ik dit gesprek heb! In Wijchen mochten de kinderen van het ZakgeldProject naar het gemeentehuis en daar door de microfoon van de burgemeester praten. In het voorwoord van deze Gids schreef de wethouder van Arnhem een voorwoord. Bestuurders en politici kunnen het project dus ondersteunen, draagvlak versterken, helpen bij je netwerk én goede ideeën inbrengen. Kortom, het project versterken.

Versterken van mensen

Het krachtigste voorbeeld van versterken is de groei van de deelnemers. Bijvoorbeeld de moeder die tijdens de bijeenkomsten ontdekte dat haar Nederlands best heel goed was. Ze nam daardoor steeds vaker het woord. Of de deelnemer die zelf ervaringscoach werd. Dat geeft een krachtig signaal aan ouders, aan hun kinderen en aan iedereen die hoort van het ZakgeldProject: de regie van het ZakgeldProject hoort bij de ouders! Onderdeel van het afronden is volgens het boek Krachtwerk (2016) dat je bespreekt wat deelnemers nodig hebben om die groei vast te houden en welke hulp er al is om aan hun doelen te blijven werken.

Versterken van wijken en gemeenschappen

Het sociaal werk heeft de opdracht om bij te dragen aan het welzijn van burgers, gemeenschappen en wijken. Je moet dus signalen uit wijken en gemeenschappen opvangen en er iets mee te doen. De groep ouders van een ZakgeldProject is ook zo'n vindplaats van signalen. Door goed te luisteren en de juiste vragen te stellen, leer je wat er speelt in de groep of in een wijk. Denk bijvoorbeeld aan klachten over de toegankelijkheid van een organisatie. Misschien zijn er zorgen over financieel risico-gedrag bij bepaalde groepen jongeren in de wijk. De kans is groot dat ouders goede ideeën hebben over hoe ondersteuning in de wijk beter kan. Het is de taak van de sociaal werker om actie

te ondernemen op grond van deze signalen, óók als het niet direct met het ZakgeldProject te maken heeft. Steun de ouders om het zelf op te pakken (burgerinitiatief) of leg het samen voor bij de juiste organisatie of bij de gemeente. Doe het in ieder geval samen met de mensen waar het om gaat!

6.2 Evalueren

Evalueren met de ouders (en de kinderen)

Tijdens de bijeenkomsten houden de coaches in de gaten of het goed loopt. Dat kan door simpelweg te vragen of de bijeenkomsten voldoen aan de verwachtingen: gaan we de goede kant op? Daar hoeft je niets groots van te maken, gewoon 'even checken'.

De evaluatie aan het einde verdient aparte aandacht. Tijdens de laatste bijeenkomst bespreek je in de groep wat iedereen ervan vond, wat er beter kan, wat iedereen leerde en wat de grote en kleine successen waren. Daar leer je van voor een volgende keer. Om het evalueren te structureren ontwikkelden we de [werkvorm 'bewegend stemmen'](#) en een [evaluatieschema](#).

In het boek Krachtwerk (Wolf, 2016) staat een mooie paragraaf over duurzame gedragsverandering. Daarin staat bijvoorbeeld dat veranderingen in gedrag langer stand houden als je je realiseert dat je die veranderingen zélf teweeg hebt gebracht. Bij de evaluatie benadruk je dus als coach wat ouders zélf in al die weken hebben bereikt.

Evalueren in het team

Ook met het uitvoerende team sta je regelmatig even stil bij hoe het gaat. Vanzelfsprekend blik je ná de afronding van een groep gezamenlijk terug. Als je gaat terugblikken is het handig om de oorspronkelijke doelen er nog eens bij te pakken. Wat had iedereen ook alweer voor ogen en wat is daarvan terechtgekomen? Sta tijdens de evaluatie stil bij de organisatorische kant, bij de inhoud van de bijeenkomsten en ook bij de onderlinge samenwerking. Speciale aandacht moet daarbij gaan naar de samenwerking tussen de ervaringscoach en de sociaal werker. Sta samen nogmaals stil bij dat proces en ontdek daarmee handvatten voor een volgend project. Overweeg om iemand van buiten het team te betrekken om deze evaluatie te begeleiden. En vergeet niet samen de grote en kleine successen te vieren.

Evalueren met betrokken organisaties

Er zijn in jullie regio vast veel organisaties betrokken (geweest). Nodig hen, eventueel via je bestuurder, uit om op organisatieniveau te evalueren én vooruit te kijken. Gebruik dat moment om ervaringen en inzichten te delen. Het is van extra grote betekenis als een aantal van de ouders bij deze evaluatie betrokken worden. Het gaat immers om de impact op hun leven. Met de evaluatie in de groep en het team én de organisatorische evaluatie besluit je of het project verlengd wordt en of er bijstellingen moeten komen of niet.

6.3 Afronden en vervolgen

Nazorg

Het is belangrijk om een informele afronding te organiseren met ouders en het projectteam. Daarmee geef je de bijeenkomsten een prettig einde en bied je de mogelijkheid voor een informeel vervolg tussen de ouders. In Wijchen stelden ouders voor om een reünie te organiseren na een aantal maanden. Ondersteun dit soort initiatieven door de regie bij de ouders te laten en hen te vragen wat ze nodig hebben om dit te kunnen doen.

Een vervolg heeft een waardevolle functie

We leerden van eerdere projecten dat het met een half jaar zakgeld geven nog niet klaar is. Er blijven altijd uitdagingen bij de financiële opvoeding. Ouders hebben tijdens het project ervaren dat ze daarin een leerzame steun kunnen zijn voor elkaar. De groep zou zonder begeleiding verder kunnen gaan. We noemen dat ook wel peer to peer support (meer hierover in paragraaf 3.1). De groep kan er ook voor kiezen om het contact vooral via een gezamenlijke (whatsapp-)groep vast te houden. De sociaal werker kan er in overleg met de ouders, deelnemer in de WhatsAppgroep te blijven. Als daar veel vragen over financieel opvoeden blijven komen, kan dat een signaal zijn om in de wijk op te pakken.

Een meer tijdrovende, maar waardevolle vorm van nazorg én werving zijn georganiseerde terugkomkoffies. Bij die bijeenkomsten zou een thema behandeld kunnen worden en zijn alle ouders uit de regio welkom. Ouders die eerder deelnamen kunnen natuurlijk een rol spelen in de voorbereiding of de uitvoering.

Een nieuwe groep

Na het afronden van een groep, of zelfs al eerder, start het werven voor een nieuwe groep. De ouders die al bekend zijn met het ZakgeldProject kunnen hier een grote rol in spelen door een soort ambassadeurs te worden en te helpen bij het werven van nieuwe ouders. Laat hen vooral meedenken over manieren om ouders te vinden voor de nieuwe groepen. Betrek ook mensen uit het netwerk dat je ondertussen hebt opgebouwd en de initiatiefnemers uit de eerste fase (Voorbereiding). In hoofdstuk 2 las je al over de do's en de don't's bij werving, pak die tips er nog eens bij.

Borging

Wanneer de evaluaties positief zijn en partners in jouw regio het project willen voortzetten, vraagt dat om structurele inbedding. Het project gaat een vast onderdeel worden van het lokale aanbod. Dat vraagt om structurele middelen en een plekje in het aanbod van de uitvoerende organisatie. Via de HAN kun je je laten inspireren door voorbeelden en nieuwe inzichten uit andere regio's, meld je daarvoor aan via de [website van het Zakgeldproject](http://han.nl) (han.nl).

Heb je extra handvatten nodig? Bel of mail met de mensen van de HAN. Zij zijn het beste op de hoogte van nieuwe initiatieven en zij hebben de nieuwste kennis. Bovendien kunnen zij jullie in contact brengen met andere projectteams.

Tot slot: dank

Laat zien dat je blij bent met de organisaties en de mensen die het ZakgeldProject mogelijk maakten. Dat kan, ook weer, via social media, maar ook door hun bijdrage te benoemen in bijeenkomsten, in jaarverslagen of een attente mail. Wij zijn in ieder geval iedereen dankbaar die sinds 2018 heeft meegedacht en meegedaan aan de ontwikkeling van het project. Het project kan niet bestaan zonder het enthousiasme van de ouders, de kinderen, de coaches en de initiatiefnemers. Door kritische vragen en feedback en de dappere experimenten in de regio's wordt het project steeds beter.

Tot slot een extra woord van dank voor het vertrouwen door de organisaties die het ZakgeldProject financieel mogelijk maken.

Sam&
voor alle kinderen

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

Rabo Foundation

Werkplaats Sociaal Domein
Arnhem en Nijmegen

